

Τριανταφυλλίτσα Μανιάτη-Κοκκίνη (Τμήμα Ιστορικό - Αρχαιολογικό, Τομέας Ιστορίας), Ο βυζαντινός θεσμός της *πρόνοιας*. Συμβολή στη μελέτη του χαρακτήρα του (Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης).

Η διατριβή αυτή, αποτέλεσμα ευρύτερης έρευνας, που αναμένεται να καταλήξει και σε άλλες δημοσιεύσεις μελλοντικά, βασίστηκε σε επισταμένη μελέτη των βυζαντινών πηγών 11ου-15ου αι., χωρίς να αγνοηθούν παράλληλα τα πορίσματα της γνωστής ως τώρα βιβλιογραφίας.

Αντικείμενο της εργασίας είναι ο προνοιακός θεσμός, και συγκεκριμένα η διερεύνηση και περιγραφή του χαρακτήρα του. Αυτό επιτυγχάνεται με τη μελέτη επιλεγμένων πτυχών του θέματος, εκείνων που καθορίζουν κυρίως τον χαρακτήρα του θεσμού: συγκεκριμένα εξετάζονται αναλυτικά το αντικείμενο της προνοιακής παροχής και το νομικό καθεστώς που τη διέπει, αφ' ενός, και αφ' ετέρου, ο σκοπός παραχωρήσεων *προνοιών* και οι κάτοχοί τους.

Οι επί μέρους παρατηρήσεις και η συνολική θεώρηση του θέματος οδηγούν στο τελικό συμπέρασμα ότι η *πρόνοια* υπήρξε ιδιότυπος και διαδεδομένος βυζαντινός θεσμός των τελευταίων αιώνων της αυτοκρατορίας, που αφορούσε πρόσκαιρη παραχώρηση ορισμένων κρατικών δικαιωμάτων σε ιδιώτες.

Η διατριβή επομένως συμβάλλει στην ιστορική έρευνα της ύστερης βυζαντινής περιόδου, ειδικότερα μεν προβάλλοντας τον χαρακτήρα ενός πολύ σημαντικού θεσμού και γενικότερα οριοθετώντας τόσο το ρόλο του μέσα στα πλαίσια της κοινωνικο-οικονομικής και γενικά της όλης βυζαντινής ιστορίας, όσο και, έμμεσα, τις σχέσεις του με άλλους παρόμοιους σύγχρονους θεσμούς, βυζαντινούς και μη.

Αθηνά Κόλια-Δερμιτζάκη, (Τμήμα Ιστορικό, Τομέας Ιστορίας), Ο Βυζαντινός «Ιερός Πόλεμος». Η διαμόρφωση της ιδέας του θρησκευτικού πολέμου στο Βυζάντιο (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων).

Θέμα της διατριβής αποτελεί το πρόβλημα της παρουσίας του θρησκευτικού πολέμου στο Βυζάντιο, εάν δηλαδή ορισμένοι πόλεμοι του Βυζαντίου μπορούν να χαρακτηριστούν ως «ιεροί».

Κατ' αρχήν εξετάζεται η ιδεολογία και τα κύρια χαρακτηριστικά των δύο αναγνωρισμένων μορφών ιερού πολέμου, της σταυροφορίας και του *djihad*. Κατόπιν μελετώνται διαχρονικά οι πόλεμοι που διεξήγε το Βυζάντιο από τον 4ο μέχρι τις αρχές του 13ου αι. (1204) και ερευνάται εάν και σε ποιο βαθμό σε μερικούς από τους πολέμους αυτούς προβλήθηκε ιδιαίτερα το θρησκευτικό στοιχείο για την εμπύχωση του στρατού και κατ' επέκταση και του λαού. Από τη μελέτη των πηγών προκύπτει ότι κατά καιρούς σημειώθηκε τέτοιου είδους προβολή, κυρίως κατά τα τέλη του 6ου-αρχές του 7ου αι. και κατά τον 10ο αι.

Η σύγκριση που ακολουθεί με την ιδεολογία και τις μεθόδους των σταυροφοριών και του ισλαμικού ιερού πολέμου, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι και στο Βυζάντιο απαντά ένα είδος «ιερού πολέμου» με τη δική του ιδιομορφία, μία ιδεολογία που χρησιμοποιείται από την κεντρική εξουσία για να εμπύχώσει και να στηρίξει ηθικά τον στρατό στον πόλεμο εναντίον απίστων (βασικά εναντίον των Περσών, των Αράβων και των Τούρκων).